



ΑΛΑΑ ΑΛ-ΑΣΟΥΑΝΙ  
**Το σύνδρομο  
της δικτατορίας**  
Μετάφραση  
Αντώνης  
Καλοκύρης.  
Εκδόσεις Πατάκη,  
2021, σελ. 208,  
τιμή 11,10 ευρώ

## Κοντινές απολυταρχίες

Η εμφάνιση ενός νεοαυταρχικού προτύπου διακυβέρνησης στην περιφέρεια της Δύσης και λαϊκιστών ηγετών στον πυρήνα της συνέβλεπε την προηγούμενη δεκαετία στην αναβίωση της ανάλυσης του φαινομένου της δικτατορίας και της ανελευθερίας. Στο περιθώριο αυτής της παράδοσης ο αιγύπτιος συγγραφέας και διανοούμενος **Αλάα αλ-Ασουάνι**, ο οποίος ζει εδώ και χρόνια στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, έγραψε *Το σύνδρομο της δικτατορίας* (εκδ. Πατάκη), εστιάζοντας στα καθεστώτα των αραβικών χωρών τα οποία η «Αραβική Άνοιξη» έφερε στιγμιαία στο προσκήνιο, για να ξεχαστούν και πάλι έπειτα από την αποτυχία των εξεγέρσεων του 2011. Ο Αλ-Ασουάνι εκκινεί από την «άρρωστη σχέση μεταξύ ηγέτη και λαού» την οποία πραγματεύεται ως σύνδρομο. Ωστόσο, έχουμε να κάνουμε περισσότερο με μεταφορά παρά με ιατρικοποίηση του λόγου. Διακρίνει επαναλαμβανόμενα «συμπτώματα» (εθελοδοουλεία, θεωρίες συνωμοσίας, εξοβελισμό διανοουμένων, ανάδειξη ενός προτύπου πολίτη προσαρμοσμένου στο σύστημα), όμως πρόκειται για την αποτύπωση μιας πολιτικής παθολογίας παρά ενός ντετερμινιστικού σχήματος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνει, όπως είναι φυσικό, στην περίπτωση της πατρίδας του, της Αιγύπτου, τη διολίσθηση της οποίας στο φάσμα της δικτατορίας χρονολογεί από το 1952, έτος του πραξικοπήματος που ανέβασε στην εξουσία τον *Νάσερ*: «Στα εξήντα χρόνια που ακολούθησαν, οι Αιγύπτιοι πολιορκούνταν από δύο είδη φασισμού – του στρατού, που έχει την εξουσία, και των ισλαμιστών, που προσπαθούν να καταλάβουν την εξουσία». Καταλήγοντας στη συνηγορία υπέρ της καλλιέργειας ενός «υγιούς σκεπτικισμού» κατά της γοητείας της χαρισματικής εξουσίας ή της μονολιθικότητας των δογμάτων ο Αλ-Ασουάνι ολοκληρώνει ένα μεστό δοκίμιο για μια περιοχή του κόσμου που η ματιά μας επιμένει να προσπερνά.

**ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗΣ**